

Bijlage 8

Vlakverdeling in CONTEXT

Hans Hagen
pragma@pi.net
ntg-context@ntg.nl

abstract

This article is actually chapter 3 of the CONTEXT reference manual, typeset in the MAPS layout. Attention will be paid to defining layout specific areas, rearranging pages, locating logos, typesetting on a grid and adding cutmarks.

Keywords

CONTEXT , layout, grids, two-up, logos, arranging pages

1 Inleiding

Bij het bewerken van een tekst houdt TEX rekening met (onder andere) de actuele $\backslash\text{hsize}$ (breedte) en $\backslash\text{vsize}$ (hoogte). Zodra de ingestelde $\backslash\text{vsize}$ wordt overschreden, roept TEX de zogenaamde `output-routine` aan. Deze handelt vervolgens het gezette deel, meestal een bladzijde, af. Dit afhandelen bestaat uit onder meer het plaatsen van hoofd- en voetregels, het zetten van het paginanummer, het aanbrengen van achtergronden en navigatiemiddelen en het plaatsen van voetnoten, verplaatste tabellen en figuren. Er zijn dan ook meer maten in het geding dan alleen de hoogte en de breedte van de te zetten tekst.

2 Papierformaat

Met het commando `\stelpapierformaat` worden de afmetingen van het papier ingesteld. We maken daarbij onderscheid tussen het formaat waarop we zetten en het formaat waarop we afdrukken (printen).

```
\stelpapierformaat[...1...][...2...]  
.1.      A3 A4 A5 A6 CD naam liggend gespiegeld geroteerd 90 180 270  
.2.      A3 A4 A5 A6 naam liggend gespiegeld geroteerd negatief 90 180 270
```

De afmetingen van de DIN-formaten zijn in tabel 1 weergegeven.

formaat	afmetingen in mm	formaat	afmetingen in mm
A0	841 × 1189	A5	148 × 210
A1	594 × 841	A6	105 × 148
A2	420 × 594	A7	74 × 105
A3	297 × 420	A8	52 × 74
A4	210 × 297	A9	37 × 52

Tabel 1 Standaard papierformaten.

Naast deze afmetingen zijn ook B0–B9 en C0–C9 beschikbaar, en verder: letter, legal, folio en executive, envelop 9–14, monarch, check, DL en CD.

Men kan een nieuw formaat definiëren met:

```
\definieerpapierformaat[...][...]=...
...      naam
breedte  getal
hoogte   getal
schaal   maat
```

Zo is bijvoorbeeld CD gedefinieerd als:

```
\definieerpapierformaat[CD][breedte=12cm,hoogte=12cm]
```

We kunnen nu bijvoorbeeld zeggen:

```
\stelpapierformaatin[CD][A4]
```

Wat zoveel betekent als: gebruik voor het zetwerk CD en voor het printen A4. We komen later op die tweede instelling terug.

Naast de op papier gerichte formaten zijn er enkele meer op het beeldscherm afgestelde varianten: S3–S6. Deze definiëren schermen met breedtes oplopend van 300 tot 600 pt en een hoogte van 3/4 maal de breedte. Deze S-formaten sluiten dus aan bij de aspect ratio van het beeldscherm.

Bij het instellen van een papierformaat wordt de actuele layout automatisch meege-schaald. Zo heeft men in ieder geval een vertrekpunt.

3 Bladindeling

We maken om praktische redenen onderscheid tussen wat we zullen noemen de zetspiegel en de marges. De zetspiegel is dat deel van de bladzijde waar de lopende tekst wordt geplaatst. In dit gedeelte worden standaard alle tekstelementen geplaatst (zie figuur 1).

Het hoofd bevindt zich *tussen* het kopwit en de zetspiegel. In het hoofd en de voet worden lopende titels en paginanummers geplaatst. Links en/of rechts van de tekst kunnen we structureel of incidenteel bepaalde informatie kwijt. Bijvoorbeeld nummers van hoofdstukken en paragrafen of trefwoorden. De marges maken deel uit van het rug- en snijwit. De breedte van de marges heeft *geen* invloed op de plaats van de zetspiegel, de hoogte van het hoofd en de voet bepalen *wel* mede de hoogte van het tekstdeel.

links

rechts

De zetspiegel en marges kunnen worden ingesteld met het commando `\stellayoutin`. Onder de zetspiegel verstaan we (hier) het gedeelte van de bladzijde dat overblijft als we de witte randen weglaten. In figuur 1 is dat het hoofd, het middendeel en de voet (het grijze gedeelte).

Het instellen van de marge heeft bij een papieren document geen gevolgen voor de zetspiegel. Deze instelling speelt alleen een rol bij het plaatsen (en afbreken) van tekst in de linker- of rechtermarge.

In papieren documenten kunnen we meestal volstaan met hoofd- en voetregels. In elektronische documenten daarentegen hebben we ook ruimte nodig voor sturende elementen. Omdat bij elektronische documenten het gebruik van achtergronden wat meer voor de hand ligt — door middel van een achtergrond kunnen we de verschillende delen van het scherm benadrukken — zijn ook de afstanden tussen bijvoorbeeld tekst en hoofd en tekst en voet instelbaar.

Het is mogelijk de zetspiegel zichtbaar te maken in de tekst. Hiervoor kunnen de volgende commando's worden gebruikt:

```
\toonkader[...]
...      tekst marge rand
```

```

\stelloayoutin[.....=.....]
breedte          maat passend midden
hoogte           maat passend midden
rugwit           maat
kopwit           maat
marge            maat
linkermarge      maat
rechtermarge     maat
hoofd            maat
voet             maat
boven            maat
onder            maat
linkerrand       maat
rechterrand      maat
hoofdafstand    maat
voetafstand      maat
bovenafstand     maat
onderafstand     maat
linkermargeafstand maat
rechtermargeafstand maat
linkerrandafstand maat
rechterrandaafstand maat
rugoffset        maat
kopoffset        maat
letter           normaal vet schuin vetschuin type kap klein... commando
markering        aan uit kleur
plaats           links midden rechts onder boven enkelzijdig dubbelzijdig
schaal           maat
nx               getal
ny               getal
regels           getal
grid            ja nee

```

De instellingen kunnen zichtbaar worden gemaakt met:

```
\tooninstellingen
```

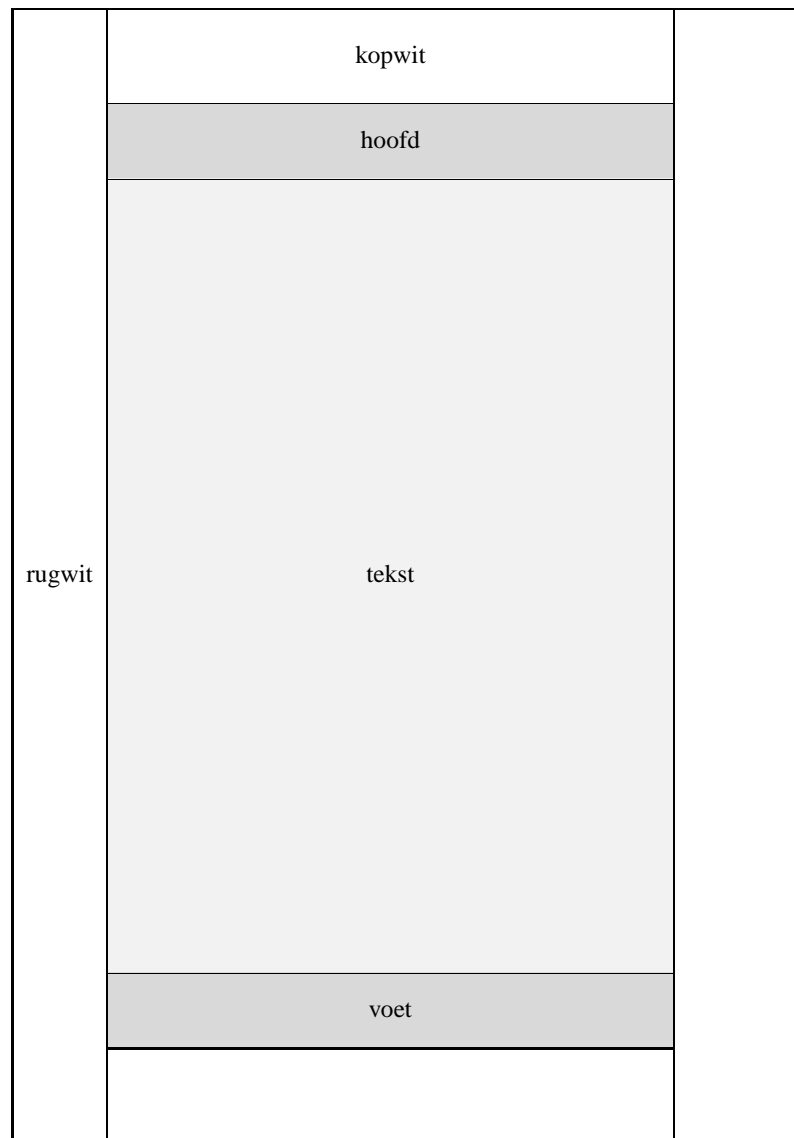
Een combinatie van beiden roepen we op met:

```
\toonlayout
```

De breedte van de tekst is meestal beschikbaar in `\hsize` en de hoogte in `\vsize`. Wilen we echter op safe spelen dan kan men beter gebruik maken van de `\dimen`-registers `\tekstbreedte` en `\teksthoogte`, `\zetsbreedte` en `\zethoogte`. Waar de `zetsbreedte` constant is, geeft de `tekstbreedte` de breedte van de kolom tekst weer. Bij het zetten in twee kolommen is de `tekstbreedte` bijvoorbeeld iets minder dan de helft van de `zetsbreedte`. De `teksthoogte` is dat wat overblijft als we de `zethoogte` verminderen met de hoogte van het hoofd en de voet.

Ook de andere afstanden en maten zijn beschikbaar, zoals `\linkermargebreedte` en `\voethoogte`, maar pas op: deze waarden kan men alleen gebruiken, niet instellen.

In principe wordt een tekst volledig automatisch opgemaakt. Het kan echter voorkomen dat het al dan niet verplaatsen van een regel aanzienlijk fraaier zetwerk oplevert. In dat geval kan men ter plaatse de hoogte van de zetspiegel wat aanpassen met:

| marge | | marge |

Figuur 1 De A4 zetspiegel en marges (hoogte = hoofd + tekst + voet).

variabele	betekenis
<code>\zetbreedte</code>	breedte van de tekst
<code>\zethoogte</code>	hoogte van de tekst
<code>\tekstbreedte</code>	breedte van een kolom tekst
<code>\teksthoogte</code>	hoogte van de tekst – hoofd – voet

Tabel 2 Enkele `\dimen`-variabelen.

```
\paslayoutaan[.....][.....=.....]
...      getal
hoogte   maat max
regels   getal
```

Dergelijke commando's kunnen echter ook negatieve gevolgen hebben, bijvoorbeeld wanneer we de tekst hebben gewijzigd en de aanpassing eigenlijk niet meer nodig is. Het is daarom verstandiger de aanpassingen (zichtbaar) bovenaan de tekst te definiëren. Een voorbeeld van zo'n aanpassing is:

```
\paslayoutaan[21,38][hoogte=+.5cm]
```

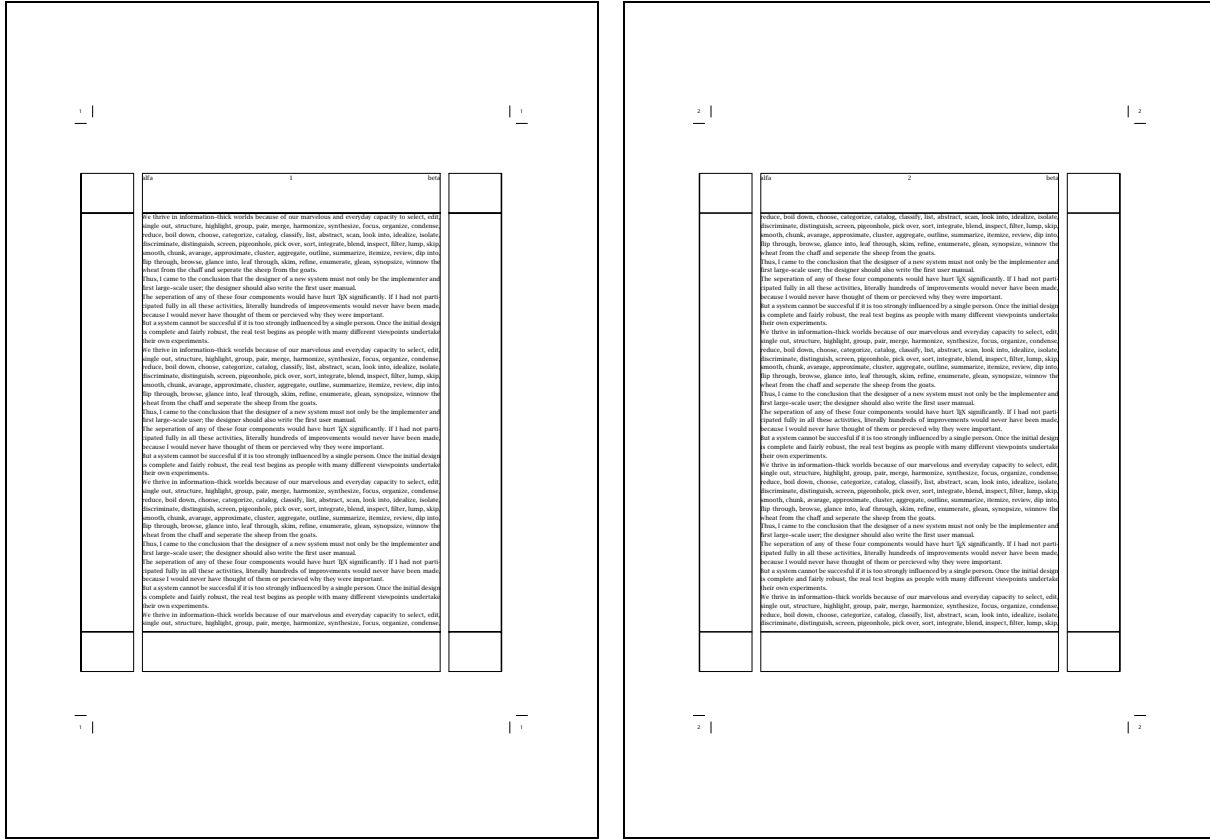
In dit geval wordt op de pagina's 21 en 38 de hoogte van de tekst tijdelijk 0.5 cm verhoogd, waarbij de voetregel netjes op de goede hoogte blijft staan. De opgegeven nummers zijn de volgnummers in de DVI-file.

Mocht onverhoopt de layout zijn verstoord, dan kan gebruik worden gemaakt van de volgende aanroep:

```
\stellayoutin[reset]
```

De oplettende lezer zal gezien hebben dat bij het instellen van de *breedte* en *hoogte* het trefwoord *passend* kan worden gebruikt. In dat geval worden de *breedte* en *hoogte* automatisch berekend, iets dat vooral handig is bij schermlayouts, waar men vaak symmetrie nastreeft.

Op de volgende bladzijden tonen we enkele A₅ bladspiegels gecentreerd op A₄. De standaard instellingen (maten) leveren een soort compromis die goed bruikbaar is voor verslagen en notities. De instellingen passen zich automatisch aan het papierformaat aan. Let op het gebruik van het trefwoord *midden* bij het instellen van de *breedte* en *hoogte*.

rechts

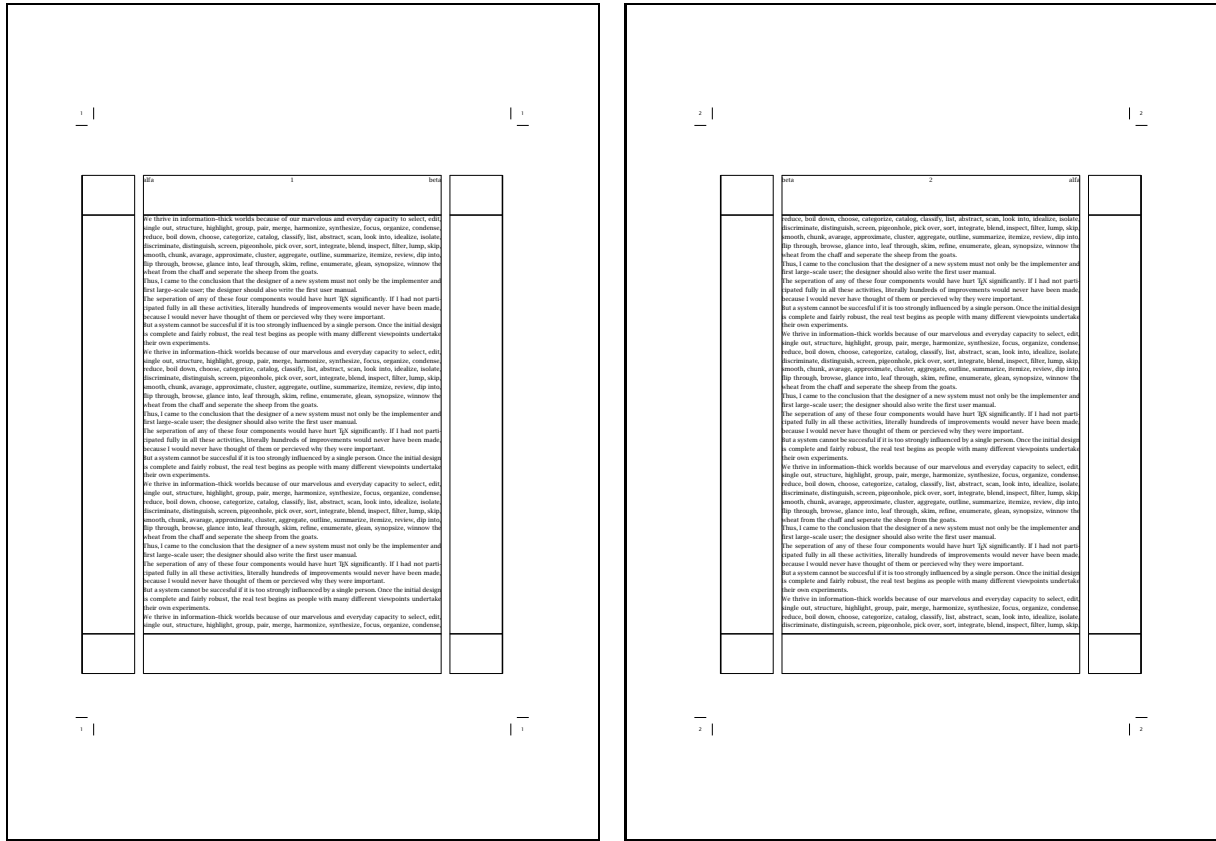
links

Figuur 2 De standaard verhoudingen (enkelzijdig).

```

\stelpapierformaatin [A5][A4]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=aan]
\stelnummeringin [variant=enkelzijdig]
\stelkorspin [lbr,6pt]
\stelhoofdtekstenin [alfa][beta]
\toonkader
\starttekst
\dorecurse{10}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst

```


rechts

links

Figuur 3 De standaard verhoudingen (dubbelzijdig).

```
\stelpapierformaat [A5][A4]
\stellayout [plaats=midden,markering=aan]
\stelnummering [variant=dubbelzijdig]
\stelkorspin [1br,6pt]
\stelhoofdstekstenin [alfa][beta]

\toonkader

\starttekst
\dorecurse{10}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
```

	1	
	<p>rechts</p> <p>He there in information-thick worlds because of our marvelous and everyday capacity to select, edit, single out, structure, highlight, group, pair, merge, harmonize, synthesize, focus, organize, condense, reduce, boil down, choose, categorize, catalog, classify, list, abstract, scan, look into, idealize, isolate, discriminate, distinguish, screen, approximate, pick over, sort, integrate, blend, inspect, filter, lump, skip, smooth, chunk, average, approximate, cluster, aggregate, outline, summarize, freeze, review, dip into, flip through, browse, glance into, leaf through, skim, refine, enumerate, glean, synthesize, witness the sheet from the chaff and separate the sheep from the goats.</p> <p>Thus, I came to the conclusion that the designer of a new system must not only be the implementer and first large-scale user; the designer should also write the first user manual.</p> <p>The separation of any of these four components would have hurt 75% significantly. If I had not participated fully in all these activities, literally hundreds of improvements would never have been made because I would never have thought of them or perceived why they were important.</p> <p>But a system cannot be successful if it is too strongly influenced by a single person. Once the initial design is complete and fairly robust, the real test begins as people with many different viewpoints undertake their own experiments.</p> <p>He there in information-thick worlds because of our marvelous and everyday capacity to select, edit, single out, structure, highlight, group, pair, merge, harmonize, synthesize, focus, organize, condense, reduce, boil down, choose, categorize, catalog, classify, list, abstract, scan, look into, idealize, isolate, discriminate, distinguish, screen, approximate, pick over, sort, integrate, blend, inspect, filter, lump, skip, smooth, chunk, average, approximate, cluster, aggregate, outline, summarize, freeze, review, dip into, flip through, browse, glance into, leaf through, skim, refine, enumerate, glean, synthesize, witness the sheet from the chaff and separate the sheep from the goats.</p> <p>Thus, I came to the conclusion that the designer of a new system must not only be the implementer and first large-scale user; the designer should also write the first user manual.</p> <p>The separation of any of these four components would have hurt 75% significantly. If I had not participated fully in all these activities, literally hundreds of improvements would never have been made because I would never have thought of them or perceived why they were important.</p> <p>But a system cannot be successful if it is too strongly influenced by a single person. Once the initial design is complete and fairly robust, the real test begins as people with many different viewpoints undertake their own experiments.</p> <p>He there in information-thick worlds because of our marvelous and everyday capacity to select, edit, single out, structure, highlight, group, pair, merge, harmonize, synthesize, focus, organize, condense, reduce, boil down, choose, categorize, catalog, classify, list, abstract, scan, look into, idealize, isolate, discriminate, distinguish, screen, approximate, pick over, sort, integrate, blend, inspect, filter, lump, skip, smooth, chunk, average, approximate, cluster, aggregate, outline, summarize, freeze, review, dip into, flip through, browse, glance into, leaf through, skim, refine, enumerate, glean, synthesize, witness the sheet from the chaff and separate the sheep from the goats.</p> <p>Thus, I came to the conclusion that the designer of a new system must not only be the implementer and first large-scale user; the designer should also write the first user manual.</p> <p>The separation of any of these four components would have hurt 75% significantly. If I had not participated fully in all these activities, literally hundreds of improvements would never have been made because I would never have thought of them or perceived why they were important.</p> <p>But a system cannot be successful if it is too strongly influenced by a single person. Once the initial design is complete and fairly robust, the real test begins as people with many different viewpoints undertake their own experiments.</p>	

	2	
	<p>links</p> <p>rechts</p> <p>He there in information-thick worlds because of our marvelous and everyday capacity to select, edit, single out, structure, highlight, group, pair, merge, harmonize, synthesize, focus, organize, condense, reduce, boil down, choose, categorize, catalog, classify, list, abstract, scan, look into, idealize, isolate, discriminate, distinguish, screen, approximate, pick over, sort, integrate, blend, inspect, filter, lump, skip, smooth, chunk, average, approximate, cluster, aggregate, outline, summarize, freeze, review, dip into, flip through, browse, glance into, leaf through, skim, refine, enumerate, glean, synthesize, witness the sheet from the chaff and separate the sheep from the goats.</p> <p>Thus, I came to the conclusion that the designer of a new system must not only be the implementer and first large-scale user; the designer should also write the first user manual.</p> <p>The separation of any of these four components would have hurt 75% significantly. If I had not participated fully in all these activities, literally hundreds of improvements would never have been made because I would never have thought of them or perceived why they were important.</p> <p>But a system cannot be successful if it is too strongly influenced by a single person. Once the initial design is complete and fairly robust, the real test begins as people with many different viewpoints undertake their own experiments.</p> <p>He there in information-thick worlds because of our marvelous and everyday capacity to select, edit, single out, structure, highlight, group, pair, merge, harmonize, synthesize, focus, organize, condense, reduce, boil down, choose, categorize, catalog, classify, list, abstract, scan, look into, idealize, isolate, discriminate, distinguish, screen, approximate, pick over, sort, integrate, blend, inspect, filter, lump, skip, smooth, chunk, average, approximate, cluster, aggregate, outline, summarize, freeze, review, dip into, flip through, browse, glance into, leaf through, skim, refine, enumerate, glean, synthesize, witness the sheet from the chaff and separate the sheep from the goats.</p> <p>Thus, I came to the conclusion that the designer of a new system must not only be the implementer and first large-scale user; the designer should also write the first user manual.</p> <p>The separation of any of these four components would have hurt 75% significantly. If I had not participated fully in all these activities, literally hundreds of improvements would never have been made because I would never have thought of them or perceived why they were important.</p> <p>But a system cannot be successful if it is too strongly influenced by a single person. Once the initial design is complete and fairly robust, the real test begins as people with many different viewpoints undertake their own experiments.</p> <p>He there in information-thick worlds because of our marvelous and everyday capacity to select, edit, single out, structure, highlight, group, pair, merge, harmonize, synthesize, focus, organize, condense, reduce, boil down, choose, categorize, catalog, classify, list, abstract, scan, look into, idealize, isolate, discriminate, distinguish, screen, approximate, pick over, sort, integrate, blend, inspect, filter, lump, skip, smooth, chunk, average, approximate, cluster, aggregate, outline, summarize, freeze, review, dip into, flip through, browse, glance into, leaf through, skim, refine, enumerate, glean, synthesize, witness the sheet from the chaff and separate the sheep from the goats.</p> <p>Thus, I came to the conclusion that the designer of a new system must not only be the implementer and first large-scale user; the designer should also write the first user manual.</p> <p>The separation of any of these four components would have hurt 75% significantly. If I had not participated fully in all these activities, literally hundreds of improvements would never have been made because I would never have thought of them or perceived why they were important.</p> <p>But a system cannot be successful if it is too strongly influenced by a single person. Once the initial design is complete and fairly robust, the real test begins as people with many different viewpoints undertake their own experiments.</p>	

rechts

links

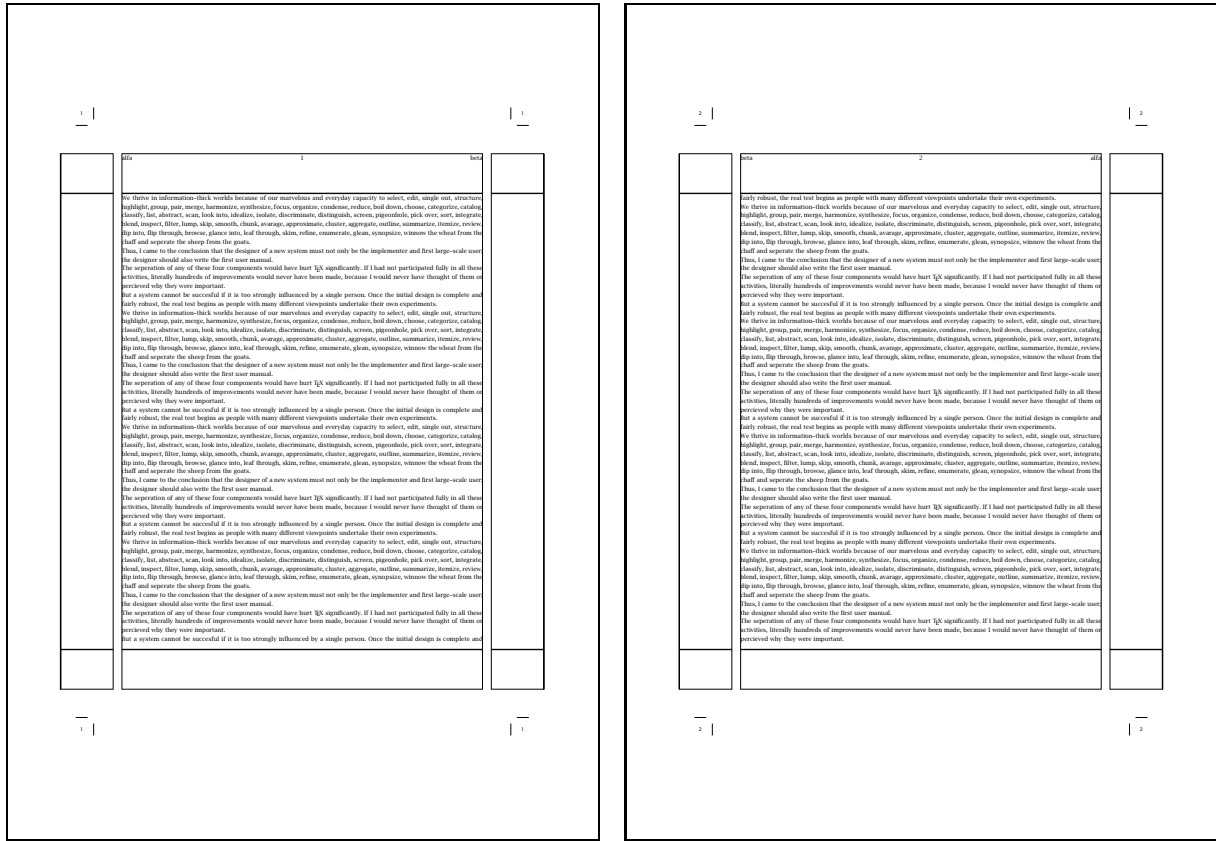
Figuur 4 De standaard verhoudingen (enkel-/dubbelzijdig).

```

\stelpapierformaatin [A5] [A4]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=aan]
\stelnummeringin [variant={enkelzijdig,dubbelzijdig}]
\stelkorspin [lbr,6pt]
\stelhoofdtekstenin [alfa][beta][gamma][delta]
\toonkader
\starttekst
\dorecurse{10}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst

```


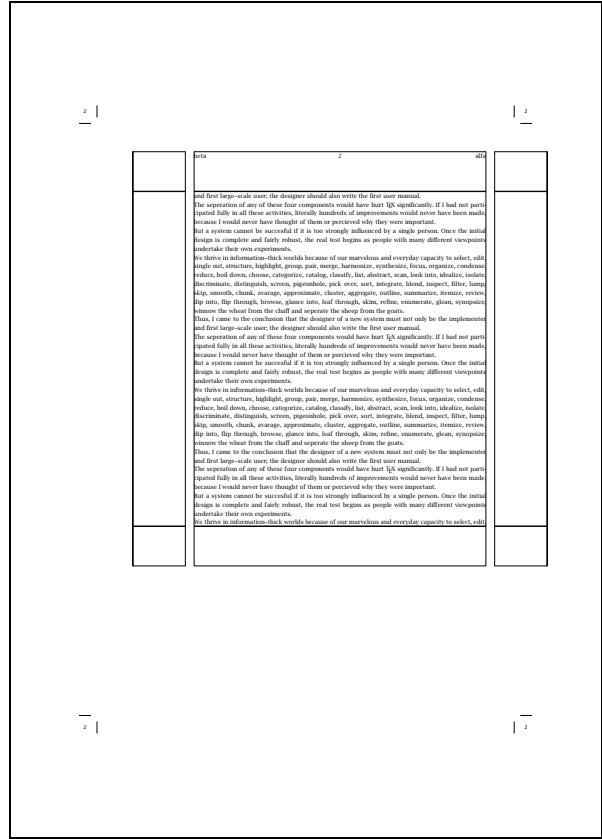
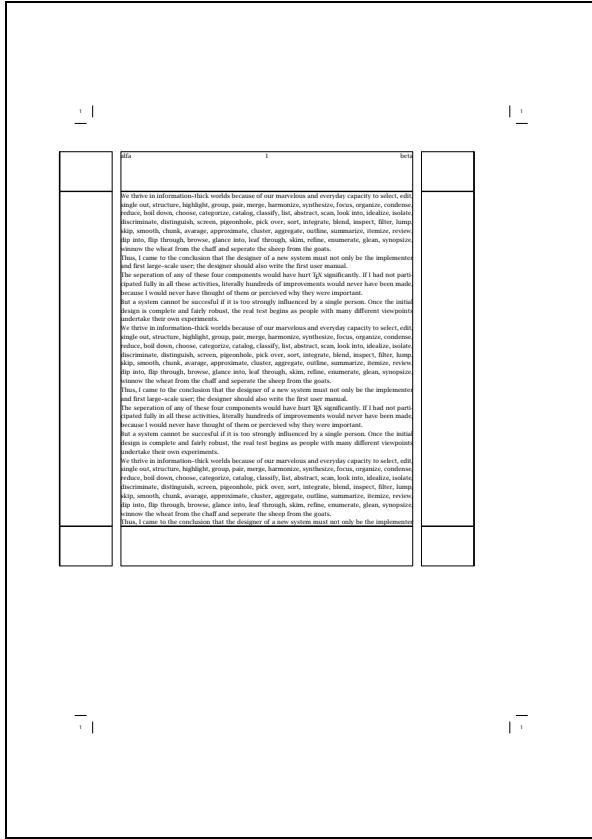

rechts

links

Figuur 5 Een automatisch gecentreerde bladspiegel.

```
\stelpapierformaat [A5][A4]
\stellayoutin [rugwit=1cm, breedte=midden,
               plowit=1cm, hoogte=midden,
               plaats=midden, markering=aan]
\stelnummering [variant=dubbelzijdig]
\stelkorp [lbr, 6pt]
\stelhoofsteksten [alfa][beta]
\toonkader
\starttekst
  \dorecurse{10}{\input tuftte \par \input knuth \par}
\stoptekst
```


rechts

links

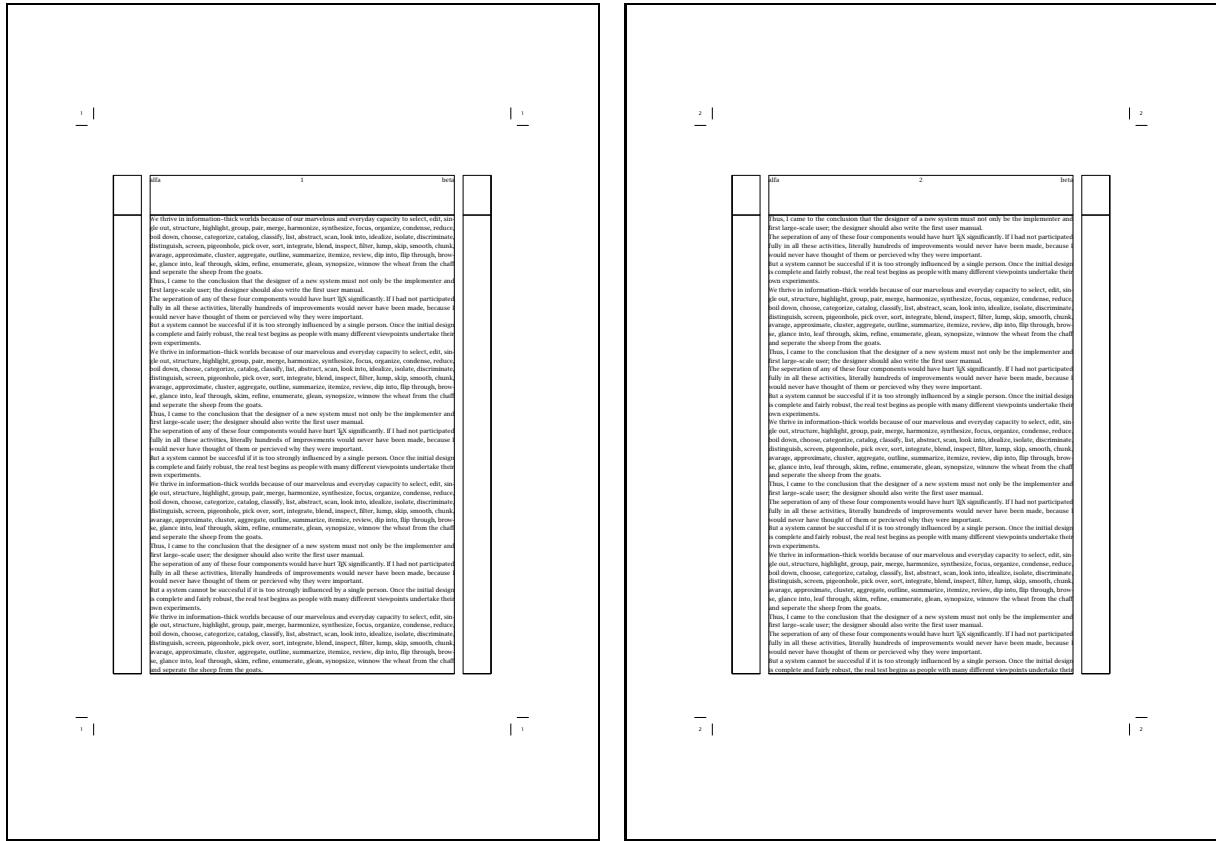
Figuur 6 Een a-symetrische bladspiegel.

```

\stelpapierformaatin [A5][A4]
\stellayoutin [rugwit=1cm,breedte=.7\papierbreedte,
kopwit=1cm,hoogte=.7\papierhoogte,
plaats=midden,markering=aan]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stelkorspin [lbr,6pt]
\stelhoofdstekstenin [alfa][beta]

\toonkader
\starttekst
\dorecurse{10}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst

```

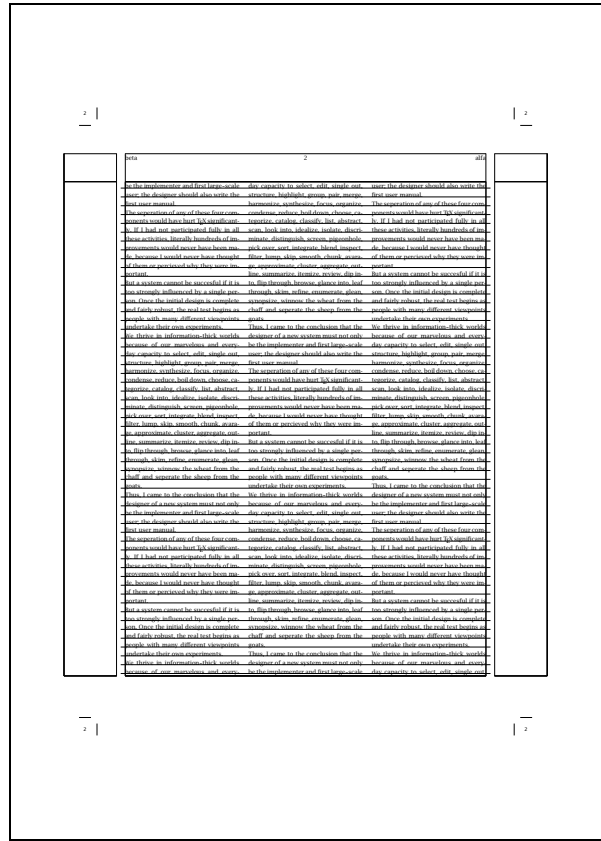
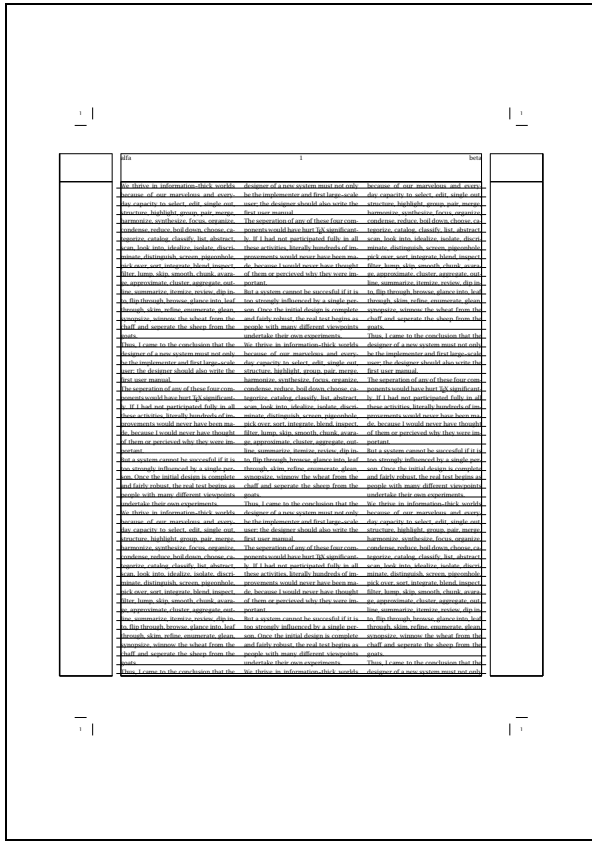

rechts

links

Figuur 7 Een bladspiegel zonder voet.

```
\stelpapierformaat [A5][A4]
\stellayoutin [rugwit=2cm, breedte=midden,
voet=0cm, marge=1cm,
plaats=midden, markering=aan]
\stelnummeringin [variant=enkelzijdig]
\stelkorspin [lbr, 6pt]
\stelhoofdttekstenin [alfa][beta]
\toonkader
\starttekst
\dorecurse{10}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
```


rechts

links

Figuur 8 Een bladspiegel gebaseerd op een grid.

```

\stelpapierformaatin [A5][A4]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=aan]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stelkorspin [lbr,6pt]
\stelhoofdstekstenin [alfa][beta]
\stellayoutin [kopwit=1cm,regels=56,hoofd=1cm,voet=0cm,
rugwit=1cm,breedte=midden,grid=ja]
\toonkader \toongrid
\starttekst
\startkolommen[n=3]
\dorecurse{10}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stopkolommen
\stoptekst

```

4 Grids

Er zijn verschillende manieren om een bladzijde uit te lijnen, bijvoorbeeld:

alfa	alfa	alfa	alfa beta
beta	beta	beta	gamma
gamma	gamma	gamma	

De eerste varianten zijn in de regel ongewenst en kunnen worden bereikt door wat rek in de interlinie in te bouwen. De laatste variant heeft echter als nadeel dat bladzijden een verschillende lengte kunnen hebben. Om die reden voorzien we meestal het tussenwit van wat rek.¹

alfa	alfa	alfa	alfa
beta	beta	beta	beta
gamma	gamma	gamma	gamma
delta	delta	gamma	

Een nadeel van deze benadering is dat de naast elkaar getoonde bladzijden of kolommen op een bladzijde zelden uitlijnen, wat vooral bij een wat grotere letter kan zijn. Bovendien kan bij dun papier een storend doorschijnend effect optreden.²

- 2 O la la, nog een voetnoot!
- 3 Ziezo, een laatste voetnoot!

In dergelijke situaties gaat de voorkeur uit naar het zetten op een zogenaamd grid. Hoewel de middelen in T_EX beperkt zijn, ondersteunt CONTEXt in beperkte mate het zetten op een grid.³

Bij het zetten op een grid worden koppen, figuren formules en natuurlijk de lopende tekst op een vaste regelafstand gezet. Mocht onverhoopt een typografische component verstorend werken, dan kan men zo'n component op het grid plaatsen (engels: snap) met:

```
\plaatsopgrid{\omlijnd{Snapt u hier wat van??}}
```

Dit levert:

Snapt u hier wat van?

Men kan het mechanisme beïnvloeden door een argument mee te geven:

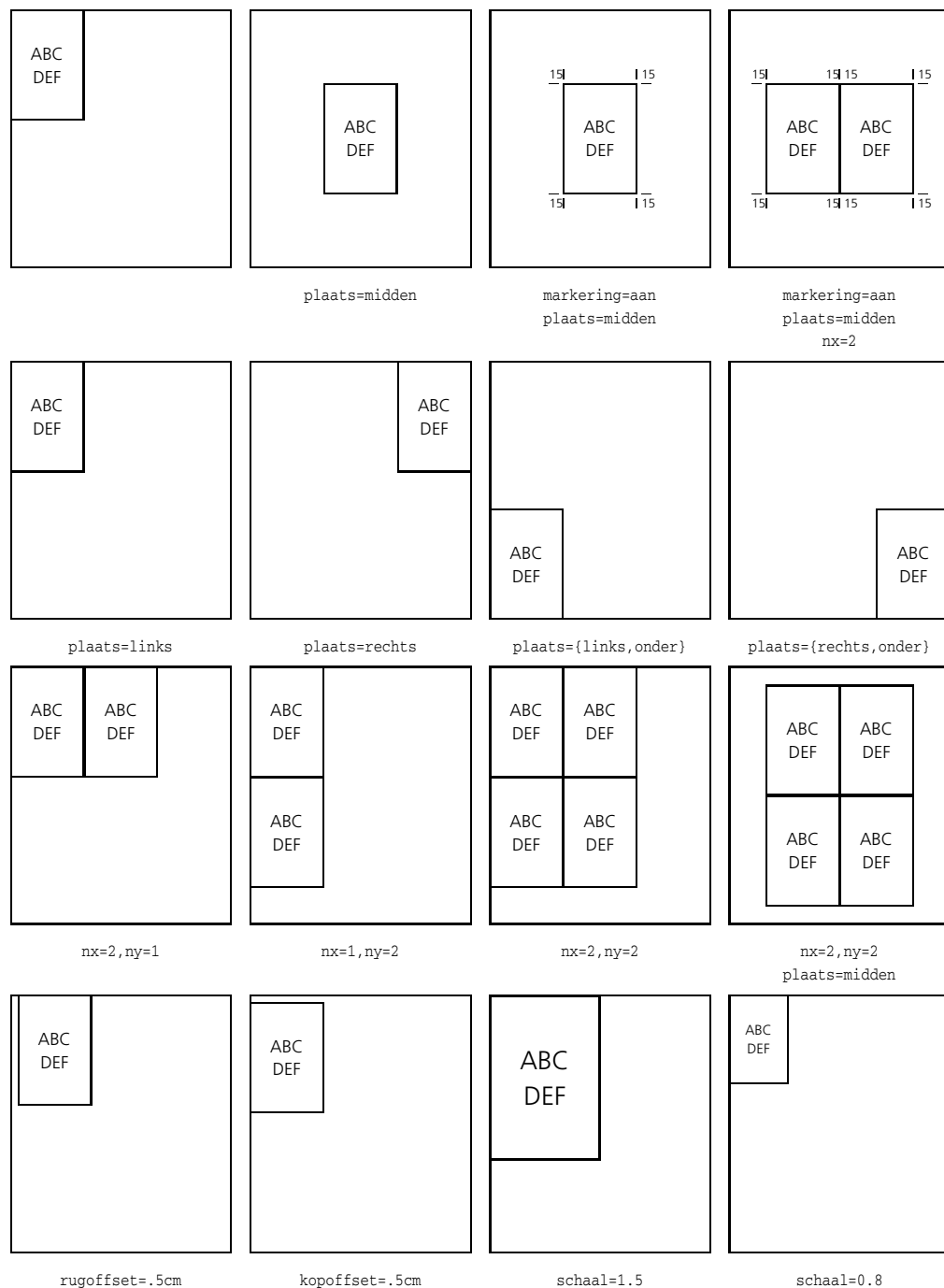
```
\plaatsopgrid[onder]{\omlijnd{Snapt u het nu??}}
```

waarna onder de omlinjende tekst een extra lege regel wordt geplaatst. Andere opties zijn: boven en beide. In het laatste geval wordt de extra regel verdeeld:

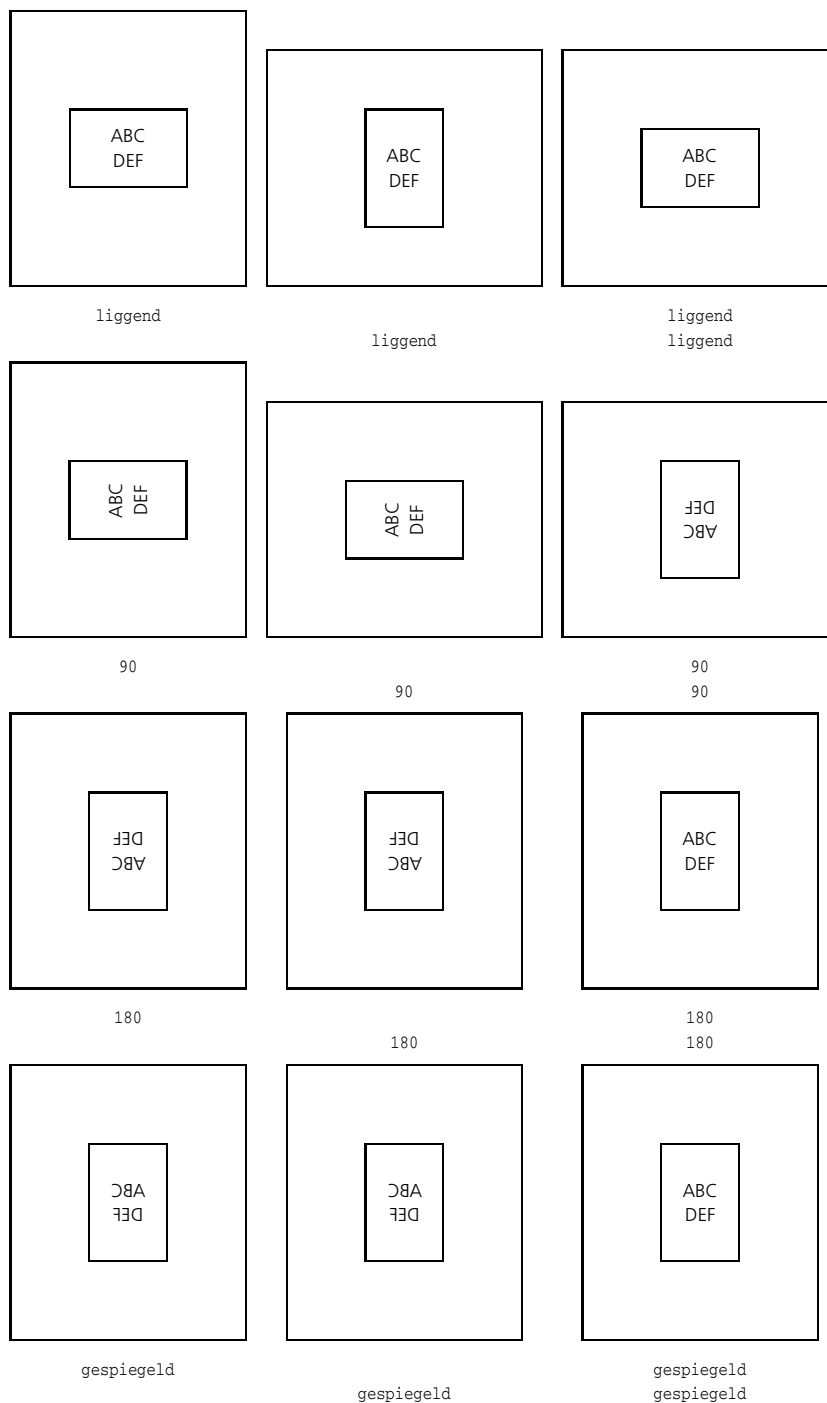
Nu snapt u het zeker?

Beide omlinjende voorbeelden zijn geen schoolvoorbeelden van schoonheid. Dit komt om-
I Oeps, een voetnoot!

	biedt CONTEXT de volgende oplossing:	1
		2
	\startregelcorrectie	3
	\omlijnd{Dit is iets voor gevorderden.}	4
	\stopregelcorrectie	5
		6
	Dit commando probeert zo goed en kwaad als het kan een en ander te plaatsen en houdt daarbij zonnodig rekening met het grid.	7
		8
		9
	Dit is iets voor gevorderden.	10
*11.0pt 11.0pt 0.0pt 0		11
		12
	Omdat de regelcorrectie al rekening houdt met het grid, moeten we een ander commando gebruiken om de omkaderde tekst op te rekken:	13
		14
		15
	\verplaatsopgrid[beide]	16
	\startregelcorrectie	17
	\omlijnd{Maar het kan geen kwaad een en ander te weten.}	18
	\stopregelcorrectie	19
		20
	Inderdaad krijgen we nu wat meer ruimte:	21
		22
		23
*11.0pt 16.5pt 5.5pt +	Maar het kan geen kwaad een en ander te weten.	24
		25
		26
	Men kan voor testdoeleinden het grid zichtbaar maken met het commando \toongrid. Samengevat hebben we dus:	27
		28
		29
	\plaatsopgrid[.1.]{.2.}	30
	.1. zie p 93: \verplaatsopgrid	31
*11.0pt 33.0pt 0.0pt 0		32
		33
		34
	\verplaatsopgrid[...]	35
	... boven <u>beide</u> onder	36
*11.0pt 33.0pt 0.0pt 0		37
		38
		39
		40
	\toongrid	41
*11.0pt 22.0pt 0.0pt 0		42
		43
*11.0pt 0.0pt 0.0pt 0	5 Printen	44
		45
	In een eerdere paragraaf hebben we onderscheid gemaakt tussen pagina- en papierafmetingen. We zullen nu wat dieper ingaan op de wijze waarop deze twee kunnen worden gemanipuleerd.	46
		47
		48
		49
	In figuur 9 en 10 zien we enkele mogelijkheden om de bladspiegel te manipuleren met behulp van instellingen van de eerder besproken commando's \stelpapierformaat in en \stellayout in. Het is dus mogelijk een pagina in een hoek of het midden van het papier te plaatsen, te kopiëren en te voorzien van markeringen.	50
		51
		52
		53

Figuur 9 Het manipuleren van de bladspiegel met `\stellayoutin`.

Figuur 10 Het manipuleren van de bladspiegel met `\stelpapierformaat`.

Wanneer we bij het papierformaat `liggend` opgeven, dan worden breedte en hoogte omgewisseld. Er wordt dus niet geroteerd! Dit doen we met de instellingen 90, 180 en 270.

```
\stelpapierformaat[A5,liggend][A4]
```


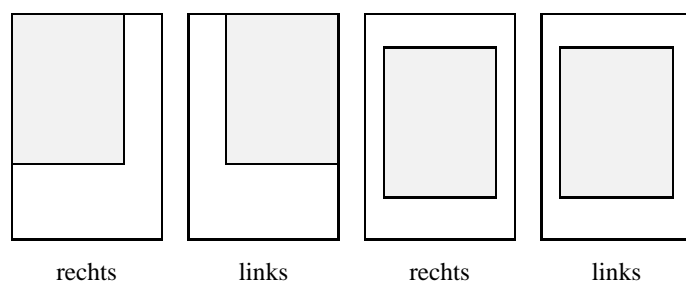
Wat de voorbeelden niet laten zien, is dat we ook kunnen corrigeren voor dubbelzijdig printen. Wanneer we zeggen:

```
\stelpapierformaat[A5][A4]
\stellayoutin[plaats=midden,markering=aan]
```

dan komt op voor- én achterkant de tekst netjes in het midden te staan. De markering maakt het mogelijk het juiste formaat af te snijden. Als we echter maar twee keer willen snijden, dan kunnen we ook opgeven:

```
\stelpapierformaat[A5][A4]
\stellayoutin[plaats=dubbelzijdig]
```

Dit komt overeen met `{dubbelzijdig,links}`. Bij deze instelling zorgt CONTEXT er voor dat de achterzijde automatisch wordt verschoven naar de juiste hoek. In figuur 11 laten we twee varianten zien.

Figuur 11 Het positioneren van de bladspiegel ten behoeve van het afsnijden.

Roteren, spiegelen, schalen, dupliceren en plaatsen zijn onafhankelijke operaties. Door ze slim te combineren kunnen echter vrij veel effecten worden bereikt. Roteren en spiegelen worden ingesteld tegelijk met het pagina- en papierformaat. De overige operaties worden ingesteld als layout opties.

```
\toonprint[...1,...][...2,...][...,...=,...]
..=.. zie p 80: \stelpapierformaat
..=.. zie p 80: \stelpapierformaat
..=.. zie p 82: \stellayoutin
```

Met `\toonprint` kunnen we een en ander uitproberen. Let wel, dit commando toont niet de echte pagina maar een dummy, zoals in de eerdere voorbeelden. Het meegeven van voorgedefinieerde formaten heeft geen zin.

```
\toonprint[gespiegeld][90][plaats=midden]
```

6 Arrangeren

Met behulp van `\stellayoutin` kan men eenzelfde pagina meerdere malen op een blad papier weergeven. Wellicht interessanter is de mogelijkheid om de bladzijden te ordenen in katernen.

```
\stelarrangerenin[.....]
... 2*8 2*4 2*2 2UP 2DOWN gespiegeld geroteerd dubbelzijdig negatief 90 180
270
```

Dit commando is er een voor gevorderden. Op de volgende bladzijden laten we wat arrangementen zien. Het meest inzicht verwerft men als men zelf de mogelijkheden onderzoekt. We laten eerst een aantal alternatieve schikkingen zien.

De voorbeelden op de volgende bladzijden tonen op welke wijze de commando's `\stelpapierformaat`, `\stellayoutin` en `\stelarrangerenin` samenwerken. We laten meteen zien hoe deze testfiles zijn gegenereerd.

8	9	12	5	6	11	10	7
1	91	ε1	7	ε	71	51	2

Figuur 12 De 2*8 ordening.

4	5	3	6
1	8	7	2

Figuur 13 De 2*4 ordening.

1	4	3	2
---	---	---	---

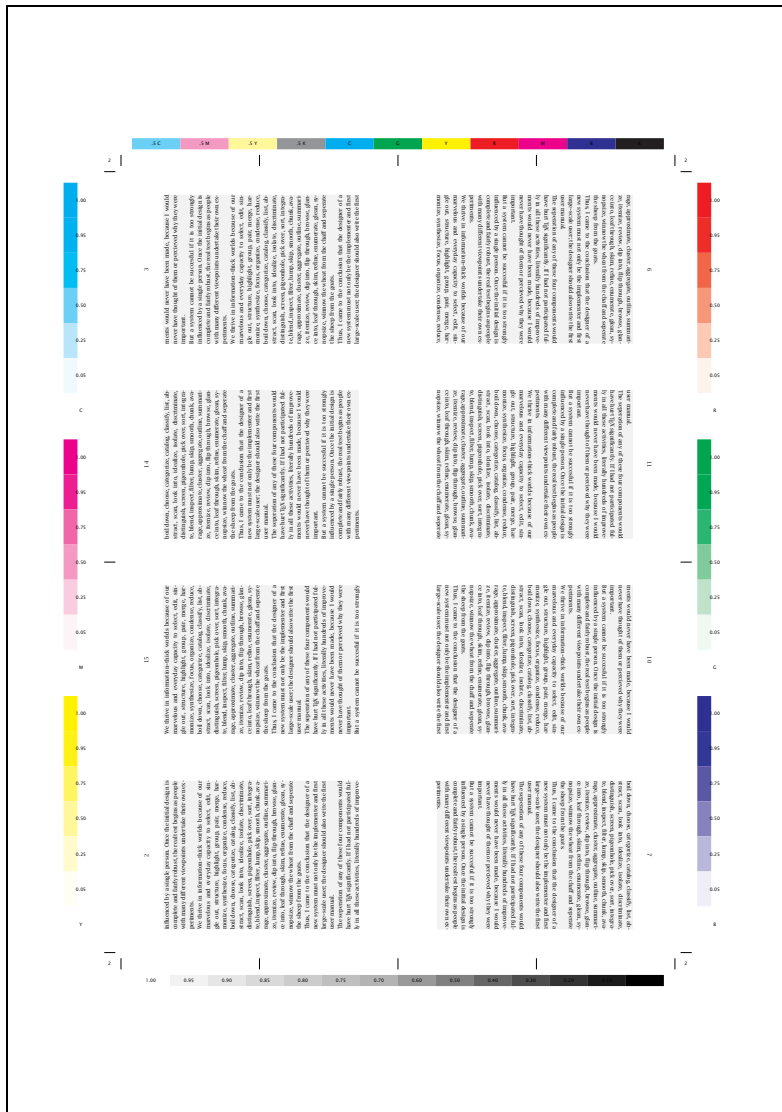
Figuur 14 De 2*2 ordening.

1	8	2	7	3	6	4	5
---	---	---	---	---	---	---	---

Figuur 15 De 2UP ordening.

8	7	6	5
1	2	3	4

Figuur 16 De 2DOWN ordening.

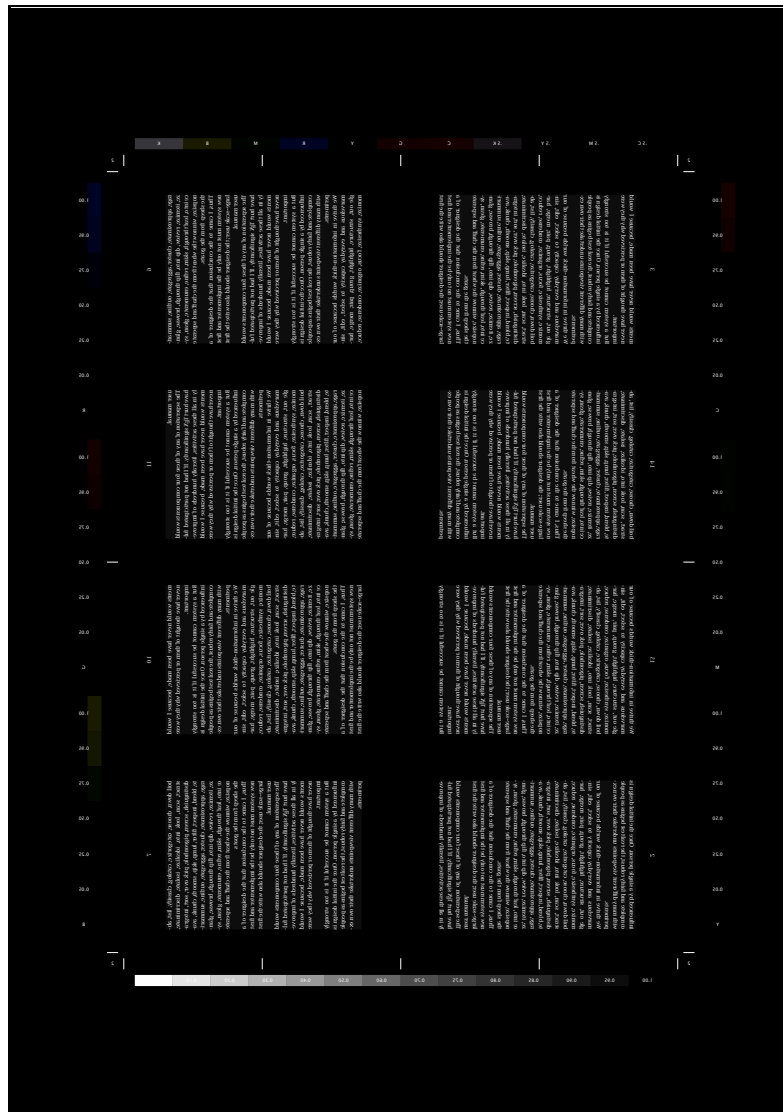

Figuur 17 Arrangeren: 16.

```

\stelpapierformaatin [A7][A3]
\stelarrangerenin [2*8,geroteerd,dubbelzijdig]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stellayoutin [marge=0pt,breedte=passend]
\stelachtergrondenin [tekst][tekst][achtergrond=raster]
\stelkleurenin [status=start]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=kleur]
\steltolerantiein [soepel]
\stelkorspin [lbr,6pt]

\starttekst
\dorecuse{30}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
    
```

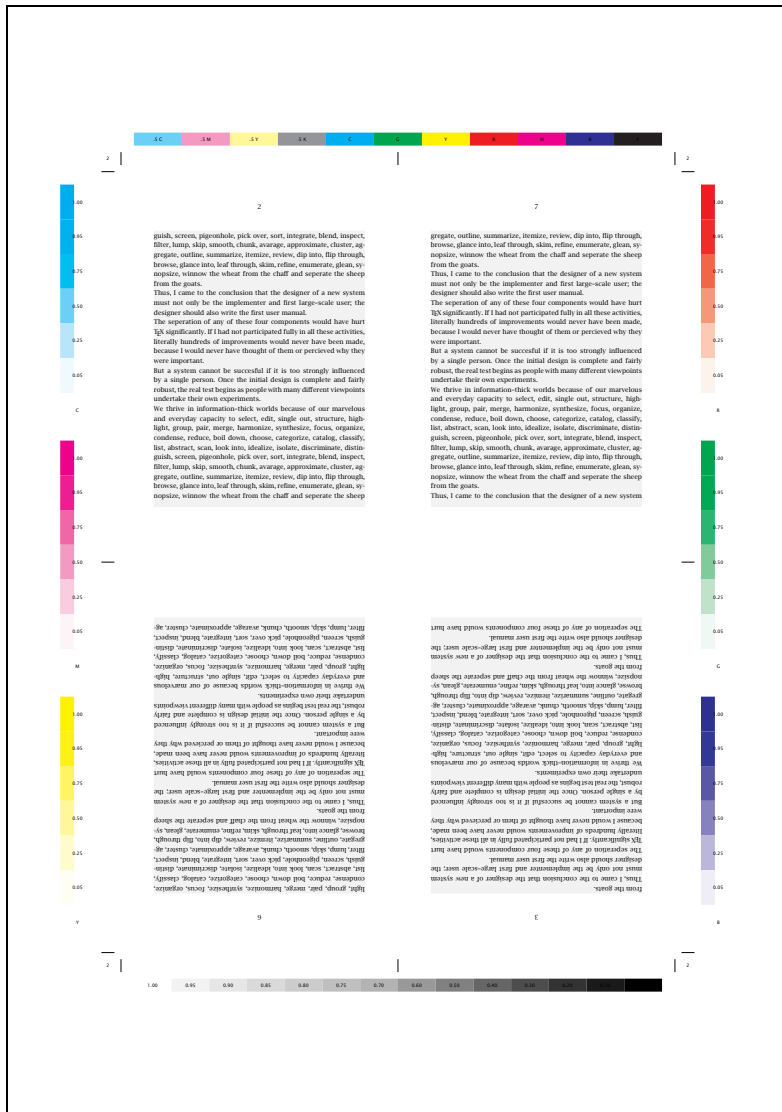

Figuur 18 Arrangeren: negatief gespiegeld 16.

```

\stelpapierformaatin [A7][A3,negatief,gespiegeld]
\stellarrangerenin [2*8,geroteerd,dubbelzijdig]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stellayoutin [marge=0pt,breedte=passend]
\stelachtergrondenin [tekst][tekst][achtergrond=raster]
\stelkleurenin [status=start]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=kleur]
\steltolerantiein [soepel]
\stelkorpsin [lbr,6pt]

\starttekst
\dorecurse{30}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
    
```

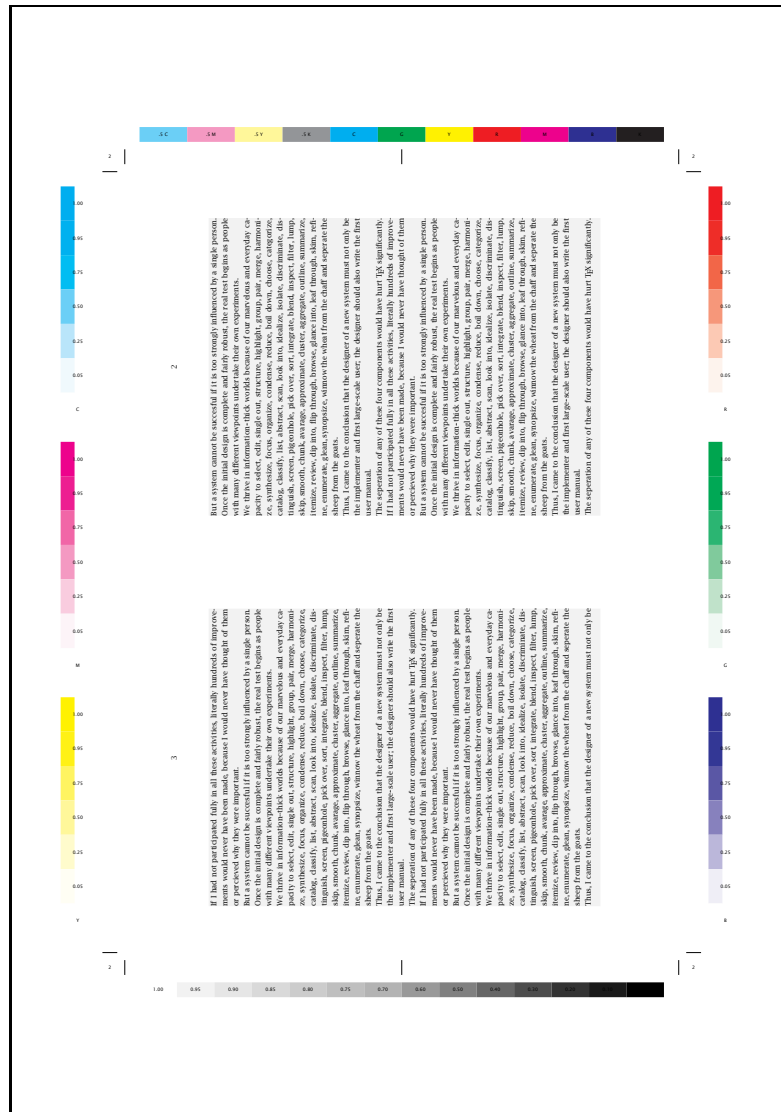

Figuur 19 Arrangeren: 8.

```

\stelpapierformaat in [A6][A3]
\stelarrangerenin [2*4,dubbelzijdig]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stellayoutin [marge=0pt,breedte=passend]
\stelachtergrondenin [tekst][tekst][achtergrond=raster]
\stelkleurenin [status=start]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=kleur]
\steltolerantiein [soepel]
\stelkorpsin [lbr,7pt]

\starttekst
\dorecuse{30}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
    
```

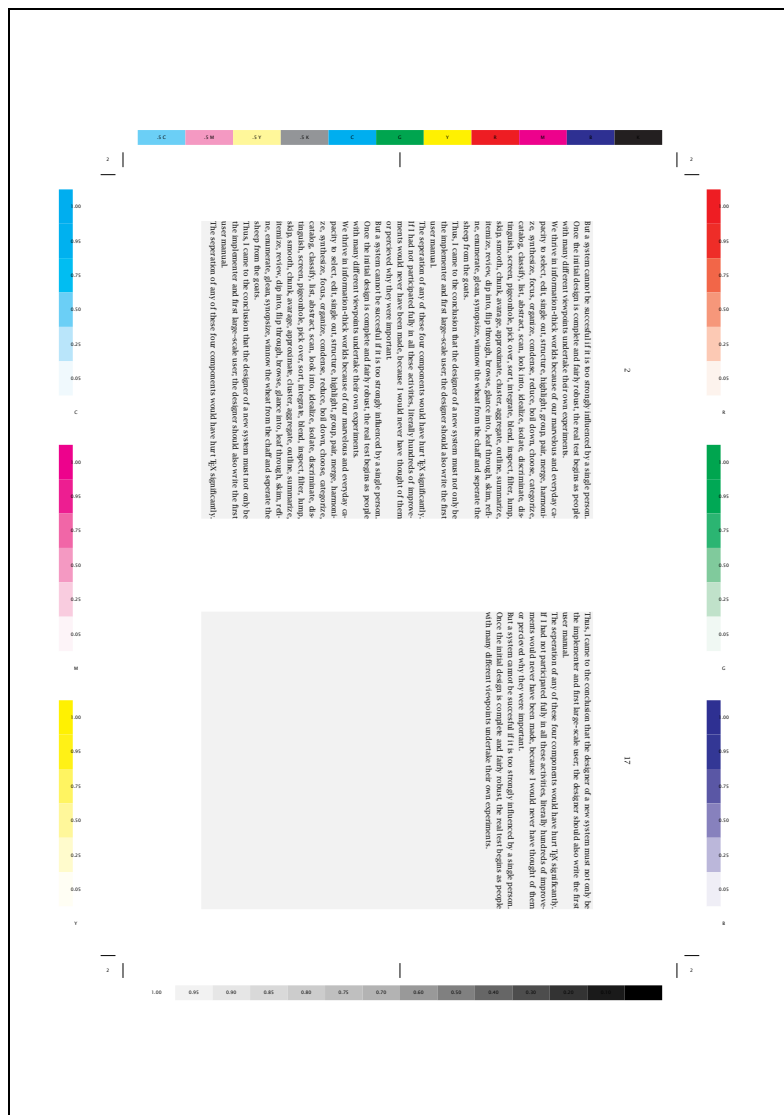

Figuur 20 Arrangeren: 4.

```

\stelpapierformaatin [A5][A3]
\stellarrangerenin [2*2,geroteerd,dubbelzijdig]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stellayoutin [marge=0pt,breedte=passend]
\stelachtergrondenin [tekst][tekst][achtergrond=raster]
\stelkleurenin [status=start]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=kleur]
\steltolerantiein [soepel]
\stelkorpsin [lbr,8pt]

\starttekst
\dorecurse{30}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
    
```

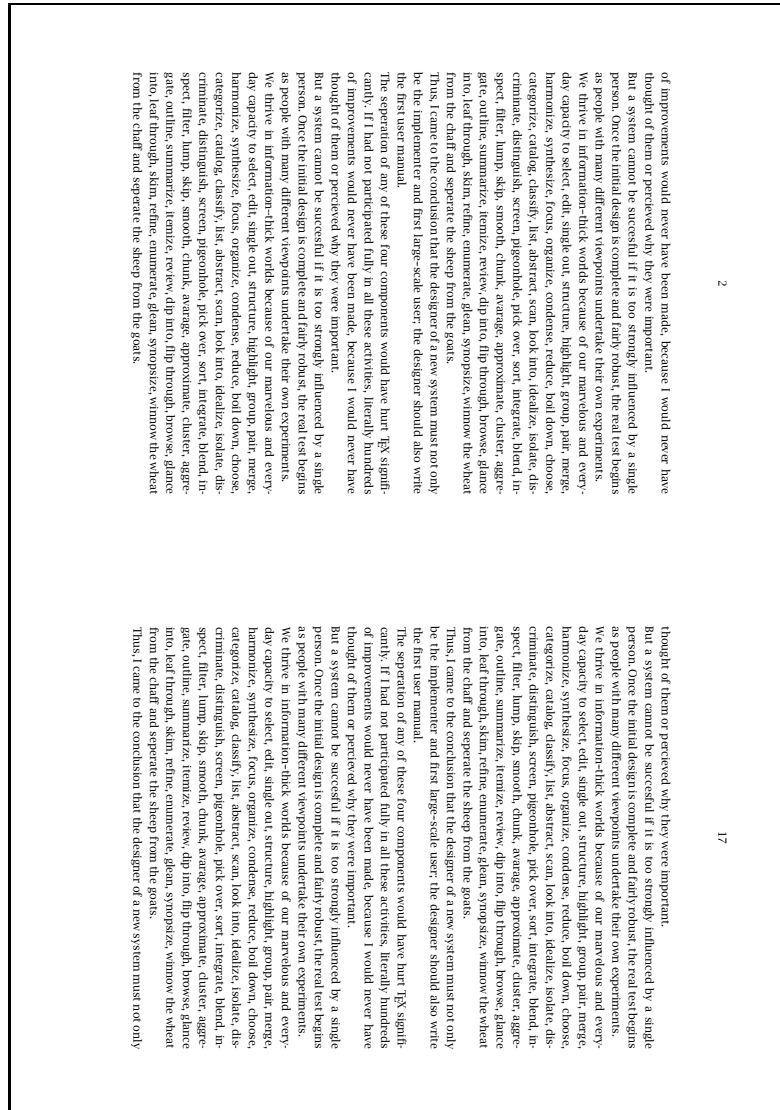

Figuur 21 Arrangeren: 2UP (1).

```

\stelpapierformaat [A5][A3]
\stelarrangerenin [2UP,geroteerd,dubbelzijdig]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stellayoutin [marge=0pt,breedte=passend]
\stelachtergrondenin [tekst][tekst][achtergrond=raster]
\stelkleurenin [status=start]
\stellayoutin [plaats=midden,markering=kleur]
\steltolerantiein [soepel]
\stelkorpsin [lbr,8pt]

\starttekst
\dorecuse{30}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
    
```


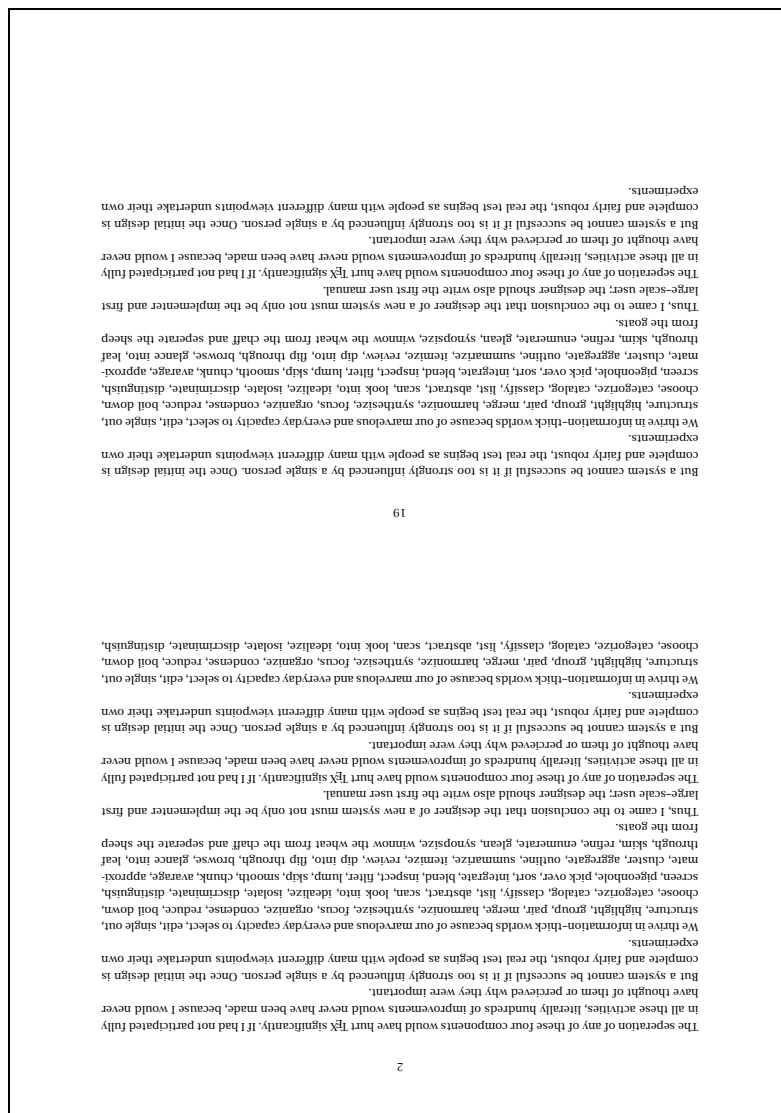
Figuur 22 Arrangeren: 2UP (2).

```

\stelpapierformaatin [A4][A5]
\stellarrangerenin [2UP,geroteerd,dubbelzijdig]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stellayoutin [marge=0pt,breedte=passend]
\stelkorpsin [lbr,12pt]

\starttekst
\dorecurse{30}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
    
```


Figuur 23 Arrangeren: 2DOWN.

```
\stelpapierformaat [A4, liggend] [A3]
\stelarrangerenin [2DOWN, dubbelzijdig]
\stelnummeringin [variant=dubbelzijdig]
\stellayoutin [marge=0pt, breedte=passend]
\stelkorspin [lbr, 12pt]

\starttekst
\dorecurse{30}{\input tufte \par \input knuth \par}
\stoptekst
```

7 Beeldmerken

Het is mogelijk onder- of bovenaan de bladzijde beeldmerken op te nemen. We zullen daar op de volgende bladzijden enkele voorbeelden van laten zien. Aangeraden wordt voor het zetten van een beeldmerk een commando te definiëren.

De (plaats van) de beeldmerken wordt vastgelegd met het commando:

```
\definieerbeeldmerk[.1.][.2.][.3.][...]=...  
.1.      naam  
.2.      boven hoofd voet onder  
.3.      geen linkerrand linkermarge links midden rechts rechtermarge  
         rechterrand  
commando commando tekst  
status   start stop
```

Alle beeldmerken met status=start worden automatisch geplaatst. Beeldmerken kunnen echter ook worden opgeroepen:

```
\plaatsbeeldmerken[...]  
...      naam
```

In dat geval worden alleen de beeldmerken geplaatst die in de lijst zijn opgenomen, ongeacht status.

Op deze bladzijde zijn enkele plaatsen van een beeldmerk aangegeven. We hebben hier tijdelijk de hoofd- en voetregels onderdrukt. De linker beeldmerken zijn bijvoorbeeld als volgt gedefinieerd:

```
\definieerbeeldmerk  
[logo a] [onder] [links]  
[commando=links onder]  
\definieerbeeldmerk  
[logo d] [boven] [links]  
[commando=links boven]  
\definieerbeeldmerk  
[logo g] [voet] [links]  
[commando=links voet]  
\definieerbeeldmerk  
[logo j] [hoofd] [links]  
[commando=links hoofd]  
\plaatsbeeldmerken[logo a,logo b,logo c,logo d]
```

In plaats van commando hadden we ook voor tekst kunnen kiezen. Door te kiezen voor commando geven we de richting aan waarin gedacht moet worden bij beeldmerken. Omdat een beeldmerk meestal meerdere malen wordt gebruikt, ligt het namelijk voor de hand een commando te definiëren. We werken dit in een voorbeeld uit.

Allereerst definiëren we een commando dat een klein beeldmerk zet.

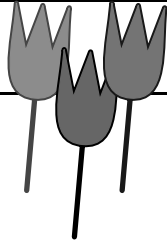
```
\def\ContextLogo%  
{\externfiguur[mp-cont.502][hoogte=24pt,methode=mps]}
```

Als we dit beeldmerk midden onderaan elke bladzijde willen zetten, dan geven we dat aan met:

```
\definieerbeeldmerk  
[klein logo] [onder] [midden]  
[commando=\ContextLogo,status=start]
```


**The
ConTeXt
Chronicle**

**Ridderstraat 27
8061GH Hasselt NL
pragma@pi.net**

Dit beeldmerk komt op elke (!) bladzijde te staan. Bij briefpapier hebben we echter vaak te maken met een wat anders weergegeven beeldmerk, op een wat andere plaats. We definiëren eerst het (grotere) beeldmerk, ditmaal inclusief adressering. We gebruiken hier het standaard $\TeX$ uitlijnmechanisme.

```
\def\ContextBriefhoofd%
  {\vbox
   {\font\ContextFont=ftbi at 1.5\korpsgrootte
    \ContextFont
    \setstrut
    \valign
     {\vss##\vss          \cr
     \halign
      {\hss\strut##\hss \cr
       The                \cr
       Con\TeX t          \cr
       Chronicle          \cr}\cr
    \externfiguur
     [mp-cont.502]
     [hoogte=10\korpsgrootte,
      methode=mps]       \cr
    \halign
     {\hss\strut##\hss \cr
      Ridderstraat 27 \cr
      8061GH Hasselt NL \cr
      pragma@pi.net  \cr}\cr}}}
```

Ook hier leggen we de plaats vast:

```
\definieerbeeldmerk
  [groot logo] [hoofd] [rechts]
  [commando=\ContextBriefhoofd]
```

In tegenstelling tot het vervolgvel, kennen we hier aan status *niet* de waarde start toe. We willen immers niet op iedere bladzijde een groot beeldmerk.

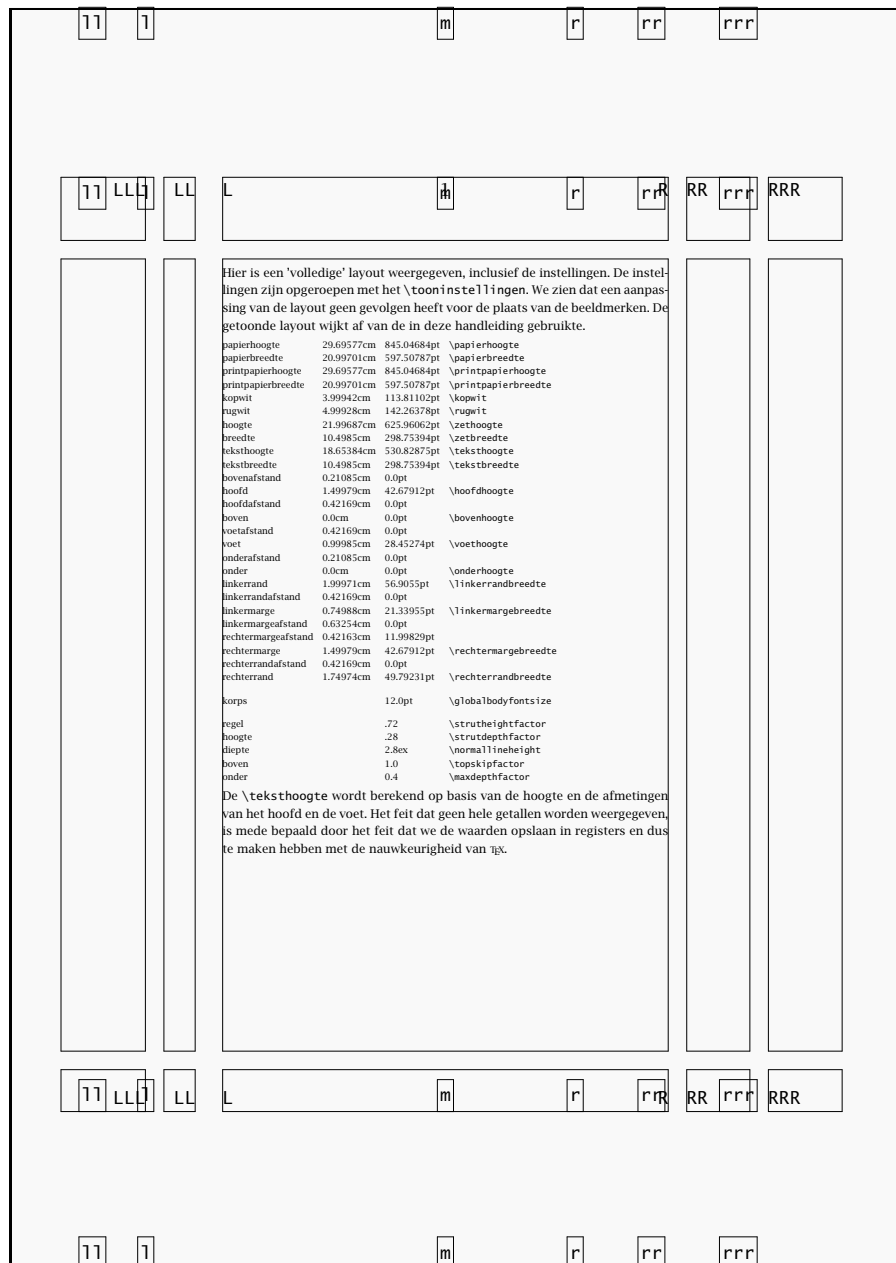
Als we dit beeldmerk eenmalig willen oproepen, dan doen we dat met:

```
\plaatsbeeldmerken[groot logo]
```

We zien dat het logo onderaan niet wordt geplaatst. Dit komt omdat het commando `\plaatsbeeldmerken` alle niet opgegeven beeldmerken onderdrukt.

Normaal gesproken dient de tekst wat lager te beginnen, dit kan bijvoorbeeld worden bewerkstelligd door het commando:

```
\blanko[forceer,8\korpsgrootte]
```


Figuur 24 De plaats van hoofd-, voet-, boven- en onderteksten en beeldmerken in de layout.